

24 marca 1944 r. – pięcioosobowy oddział niemieckich żandarmów dowodzony przez porucznika Eilerta Diekena i kilku granatowych policjantów otoczył dom *Józefa i Wiktorii Ulmów* w Markowej pod Łańcutem. Najpierw zamordowano ukrywających się tam Żydów, a następnie Józefa i Wiktorię i sześcioro ich dzieci (Stasia – 7 lat, Basię – 6 lat, Władzia – 5 lat, Frania – 3 lata, Antosia – 2 lata, Marysię – 1 rok; Pani Ulmowa była w ciąży z siódmym dzieckiem).

Idea powstania Muzeum

- **1993 r.** – **Towarzystwo Przyjaciół Markowej** wydało pracę zbiorową pod redakcją Józefa Półciwarka pt. „*Z dziejów wsi Markowa*”. Zamieszczony został w niej artykuł **Zbigniewa Wawszczaka** pt. „*Józef Ulma (1900-1944)*”, opisujący postać Józefa i tragedię, jaka rozegrała się w Markowej w dniu 24 marca 1944 r.
- **z inspiracji ks. Pralata Stanisław Leji**, proboszcza parafii pw. św. Doroty z Markowej, wspartej decyzją **ks. abp. Józefa Michalika**, metropolity przemyskiego, rozpoczęte zostały starania zmierzające do włączenia Rodziny Ulmów do procesu beatyfikacyjnego. Pamięć o bohaterских czynach Józefa i Wiktorii Ulmów oraz o tragedii ich rodziny odżyła, i zaczęła coraz częściej i szerzej być przywracana.
- **13.09.1995 r.** – Instytut Yad Vashem pośmiertnie uhonorował Rodzinę Ulmów tytułem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.
- **17.09.2003 r.** – rozpoczęty został proces beatyfikacyjny Rodziny Ulmów w Markowej.

- **2004 r.** – w dniu 24 marca, w 60. rocznicę śmierci został odsłonięty w Markowej pomnik poświęcony Rodzinie Ulmów.
- **2004 r.** – ukazał się kolejny tom, wydany przez Towarzystwo Przyjaciół Markowej pt. „*W gminie Markowa*”, z artykułem *Mateusza Szpytmy* „*Żydzi i ofiara Rodziny Ulmów w Markowej podczas okupacji niemieckiej*”.
- **2007 r.** – pojawiła się **idea powstania Muzeum Polaków ratujących Żydów im. Rodziny Ulmów**. Pomysłodawcą tego przedsięwzięcia byli: *Bogdan Romaniuk* – ówczesny prezes Stowarzyszenia Szczęśliwy Dom im. Wiktorii i Józefa Ulmów z Dziećmi) oraz *Mateusz Szpytma* (pracownik krakowskiego Oddziału IPN, m.in. współautor książki „*Ofiara Sprawiedliwych. Rodzina Ulmów – oddali życie za ratowanie Żydów*”).
- **30.06.2008 r.** – Sejmik Województwa Podkarpackiego podjął Uchwałę Nr XXIII/390/08 w sprawie deklaracji powołania w miejscowości Markowa Muzeum Polaków ratujących Żydów na Podkarpaciu.
W uzasadnieniu stanowiącym załącznik do tej uchwały zostały po raz pierwszy naszkicowane wytyczne do projektu scenariusza ekspozycji Muzeum.
- **10.03.2009 r.** – Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie podjął Uchwałę Nr 178/3269/09, dotyczącą powołania komisji w celu wypracowania wstępnej koncepcji programowej Muzeum w Markowej. Skład komisji:
 - 1) *Jan Gancarski* – Dyrektor Muzeum Podkarpackiego w Krośnie – przewodniczący,
 - 2) *Kazimierz Ziobro* – Wicemarszałek Województwa Podkarpackiego,
 - 3) *Grażyna Szeliga* – Zastępca Dyrektora Departamentu Edukacji i Kultury Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie,
 - 4) *Stanisław Bartnik* – Przewodniczący Komisji Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej Sejmiku Województwa Podkarpackiego,
 - 5) *Bogdan Romaniuk* – Przewodniczący Komisji Gospodarki i Infrastruktury Sejmiku Województwa Podkarpackiego,
 - 6) *Bogdan Kaczmar* – Dyrektor Muzeum Okręgowego w Rzeszowie,
 - 7) *Janusz Konieczny* – Członek Komisji Edukacji, Kultury i Kultury Fizycznej Sejmiku Województwa Podkarpackiego.

Przy współpracy z:

- *Kazimierzem Gołojuchem* – Posłem na Sejm RP,
 - *Pawłem Kowalem* – Posłem na Sejm RP,
 - *Joanną Bojarską* – Dyrektorem Muzeum Historii Miasta Warszawy, współorganizator Muzeum Powstania Warszawskiego,
 - *Mateuszem Szpytmą* – z Oddziału IPN w Krakowie.
-
- **23.03.2009 r.** – odbyło się w Rzeszowie pierwsze posiedzenie wspomnianej wyżej Komisji.
 - **29.04.2009 r.** – Rada Gminy Markowa podjęła Uchwałę Nr XXVII/161/09 w sprawie przeniesienia w drodze darowizny na rzecz Województwa Podkarpackiego gruntu położonego we wsi Markowa, pod budowę Muzeum Polaków Ratujących Żydów imienia Rodziny Ulmów.
 - **7.05.2009 r.** – Komisja do wypracowania wstępnej koncepcji Muzeum sporządziła kolejne wytyczne.
 - **19.05.2009 r.** – Zarząd Województwa Podkarpackiego zdecydował (Protokół Nr 191/09), że **przygotowaniem projektu budowy Muzeum Polaków ratujących Żydów na Podkarpaciu oraz realizacją ww. inwestycji zajmie się Muzeum-Zamek w Łańcucie.**
 - **Czerwiec 2009 r.** – Muzeum-Zamek w Łańcucie zwróciło się z prośbą o przygotowanie informacji o zachowanych dokumentach, dotyczących pomocy udzielanej Żydom przez Polaków w okresie II wojny światowej. Do Muzeum wpłynęły opracowania wykonane przez: *Igora Witowicza*, dotyczące zasobu ikonograficznego (5.08), *Mateusza Szpytmę* – dotyczące Markowej oraz rodziny Ulmów (7.07), *dr Elżbiety Rączy*, dotyczące pomocy niesionej na Rzeszowszczyźnie (26.08).
 - **8.09.2009 r.** – Zarząd Województwa Podkarpackiego podjął uchwałę Nr 218/4166/09, dotyczącą wstępnej koncepcji programowej budowy „*Muzeum Polaków ratujących Żydów na Podkarpaciu im. Rodziny Ulmów w Markowej*”.